**מימות** עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. מסתמא דעימי עזרא היה מעובר וסמך קלת לדבר לכתיב (נחמיה ז) ויגע המקדש בשביעי וגו' וכתיב (שם ח) ויבינו אל עזרא הכהן את התורה וכתיב (שם) ביום אחד למקדש בשביעי וכתיב (שם) ביום קדש וכתיב (שם) ביום השני נאספו לכל העם הכהנים והלוים אל עזרא הסופר ולהשכיל אל דברי התורה מסתמא שעשו שני ימים טובים של ר"ה וקרי ליה שני למילתיה וכתיב נמי (שם ט) ביום עשרים ורביעה למקדש נאספו כל ישראל בצום ובשקים וגו' מסתמא לפי שאז היה מולאי סוכות נאספו ומי לימא לעברוהו ועשו סוכות בט"ו בו ג"כ י"ד לירחא ומ' לסוכות הרי כ"ג ויום כ"ג מולאי סוכות ומין לומר דשקלו לתעניתייהו משום מחרת י"ט ומשום כך הממינו עד כ"ד בו דמשו לא היו מוכנין בו ועוד שהרי דבר שבמנין היה אלא ש"מ לעברוה לאלול: **ואל** יתקלקלו בולהו מועדות. למאן דאמר לקמן (דף כ.) שמעברין משום ירקון ניחא דשייך אכולהו אבל למאן דאמר משום מחית קשיא דליכא קלקול אלא מיום"כ למולדיה ועוד כיון דידעי קציעות אלול אמאי תתקלקל ר"ה הא ידעי דתדחה מפני אד"ו וגרחה דלמא משום אד"ו קאמר הא מיהא מעברינן ליה אלא משום זשמנין דלא רלו עדיפי הלבנה ביום שלשים ומין מקדשין עד יום ל"א משום דמצוה לקדש ע"פ הראייה ופריך הא מקלקלא ר"ה שיעשו שני ימים משפק ומשני מוטב תתקלקל ר"ה ואל יתקלקלו כל המועדות יום"כ וסוכות ושמיני עלרת אם יעשו ע"פ חיוש העדיים לא על פי הראייה: **מתני'** דלא כר'. ות"ת ולתנא דידן כיון דלא נפקי על אלד השני היאך ידעו שנתעברה השנה בשלמא אם עיבורה קודם אלד יכולין להודיעם ע"י שלומי אלד אבל אם עברוה אחר כך היכי ידעי דהא מעברינן השנה כל אלד ולכל הפחות עד פורים וי"ל כיון דשלומים יולמין על ניסן ממילא ידעי כשיגיע ר"ח ומין שלוחין יולמין מ"ב השנה מעוברת:

**דמר** סבר כל המצות הנוהגות בראשון נוהגות בשני ומר סבר אין נוהגות. ועטמייהו מפרש מקרמי בפ"ק דמגילה (דף ו: ושם) ובגיד ספריס הגירסא מיפכא דמר סבר כל המצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון ומר סבר מין נוהגות כו' ובפ"ק דמגילה (שם) כתיב כן בכל הספריס גבי פלוגתא דרבנן ורבי אלעזר ברבי יוסי ורשב"ג ויש ליישב שמי הגירסות: **אדר** הממוך לניסן לעולם חסר. תימה מ"ב מאי וחכמים מטהרין. דעיקרו כלי זכוכית הן ולא מלי בתר המעמיד. ע"ש כלי זכוכית טהורין שניקבו והטילו לתוכן מבר יהודה בן שמוע מטמאין טומאת כלי מתכות לחוריית מס גבע בהן טומאה להכל חוץ מבר המעמיד וחכמים מטהרים מטומאת כלי מתכות לחוריית מלא מסוס טומאת כלי זכוכית דרבנן שאין כלי מתכות טמאין לחוריית מלא המעיין בפרשה (במדבר לא) הזהב והכסף והנחשת והברזל וגו': **תנאי היא.** מי בטלה מגילת תענית: **הא מ"ט.** מי מסוס ירקא מי מסוס מתיא כדלקמן (דף כ.): **והא קמקלקלא ר"ה.** דנמלא שלא עשאוה בני הגולה כהלכה אם מעברין אלול: **דיקא נמי.** דלמבי מסו רבנן דלא ליקלקלו שאר מועדות והמירו שיהא ר"ה מקולקל לגולה: **ואלו** אם **נתעברה השנה.** למבר שנכנס אדר בראשון והלכו השלומים יבאו ב"ד ועיינו ועיבורה לעשות אדר שני מבר זה: **נוהגות בראשון.** וילאו ידי חובתן בפוריס שעשו בראשון: **כמה עיבור השנה.** ימי אדר בראשון שאותו עושין עיבור לשנה: **אדם.** קא סלקא דעתך כ"ט ימים: **מאי שנא.** למאן דאמר שלשים דמין לריך לחזור ולשלום שלוחים על יום קידוש אדר השני: **דידעי.** בני הגולה שלעולם אדר בראשון מעובר וביום ל"א מתקדש: **למאן דאמר אדם.** נמי מין לריך להודיע להא ידעי דלעולם אסר בשלשים מתקדש: **רלו אדם רלו שלשים.** לפיכך לריכין להודיע אם עשאוהו מלא או אסר: **שמקדשין לאחן ביום עיבוריהן.** יום שלשים קבי יום עיבור שאותו עושין עיבור לאדם כשמעברין אותו שמקדשין יום שלשים של שניסס לר"ח הנכנס יום ל' לאדר השני הוא ר"ח שלאדר השני ויום ל' של אדר השני מקדשין אותו ראש אחד שנים. למימרא] דשיני אדריך לעולם חסריך הן, ולאפוקי מדרב נחמן בר רב חסדא [דדרש העיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי על שני אדריך שאם רצו בית דין לעשותן שניהן חסרין או שניהן מליאין או אחד מלא ואחד חסר עושין. וכך היו נוהגין בגולה, והיא פומבדיתא. אמרו משום רבינו לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיוודע שהוקבע ראש חודש בזמנו. העידות שהעיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי סוגיא דשמעתין סלקא, וגרסינן בבכורות פרק מעשר בהמה דקאי ר' עקיבא בשיטתייהו ואמר אדר הסמוך לניסן זמנין מלא וזמנין חסר, ובן עזיי הוא דסבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר ועקימא לן כר' עקיבא. וכן הא דגרסינן הכא בהאי עניינא דשלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, עלתה בתיובתא,

א וחכמים מטהרין תנאי היא דתניא הימים האלו הכתובין במגילת תענית בין בזמן שבית המקדש קיים בין בזמן שאין בהמ"ק קיים אסורין דברי ר"מ רבי יוסי אומר בזמן שבהמ"ק קיים אסורין מפני ששמחה היא להם אין בית המקדש קיים מותרין מפני שאבל הוא להם והלכתא בטלו והלכתא לא בטלו קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא כאן בחנוכה ופורים כאן בשאר יומי: על אלול מפני ר"ה ועל תשרי מפני תקנת המועדות: כיון דנפקי להו אאלול אתשרי למה להו וכי תימא דלמא עברוה לאלול ב והאמר רבי חיננא בר כהנא א"ר מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר לא מצינו דלא איצטריך הא איצטריך מעברינן ליה הא מיקלקל ר"ה מוטב תיקלקל ראש השנה ולא יתקלקלו כולהו מועדות דיקא נמי דקתני על תשרי מפני תקנת המועדות ש"מ: ועל כסלו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים: ואילו נתעברה השנה יוצאין אף על אדר שני מפני הפורים לא קתני מתניתין דלא כר' דתניא ג רבי אומר אם נתעברה השנה יוצאין אף על אדר השני מפני הפורים לימא בהא קמיפלגי דמר סבר ד כל מצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון ומר סבר כל מצות הנוהגות בשני אין נוהגות בראשון לא דכולי עלמא מצות הנוהגות בשני אין נוהגות בראשון והכא בעיבור שנה קמיפלגי דתניא ה כמה עיבור שנה ל' יום רשב"ג אומר חדש מאי שנא ל' דידעי חדש נמי ידעי א"ר פפא ו מ"ד חדש רצה חדש רצה שלשים העיד ר' יהושע בן לוי משום קהלא קדישא דירושלים על שני אדרים שמקדשין אותם ביום עיבוריהן למימרא דחסרין עבדינן מלאין לא עבדינן לאפוקי מדדרש רב נחמן בר חסדא ז העיד רבי סימאי משום חגי זכריה ומלאכי שני אדרים שאם רצו לעשותן שניהן חסרין עושין שניהן אחד מלא ואחד חסר עושין וכך היו נוהגין בגולה ומשום רבינו אמרו ח לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיוודע לך שהוקבע ר"ח בזמנו שלחו ליה למר עוקבא ט אדר הסמוך לניסן לעולם חסר מתיב רב נחמן י על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי אי אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר משום הכי מחללינן אלא מלא מסוס טומאת כלי זכוכית דרבנן שאין כלי מתכות טמאין לחוריית מלא המעיין בפרשה (במדבר לא) הזהב והכסף והנחשת והברזל וגו': **תנאי היא.** מי בטלה מגילת תענית: **הא מ"ט.** מי מסוס ירקא מי מסוס מתיא כדלקמן (דף כ.): **והא קמקלקלא ר"ה.** דנמלא שלא עשאוה בני הגולה כהלכה אם מעברין אלול: **דיקא נמי.** דלמבי מסו רבנן דלא ליקלקלו שאר מועדות והמירו שיהא ר"ה מקולקל לגולה: **ואלו** אם **נתעברה השנה.** למבר שנכנס אדר בראשון והלכו השלומים יבאו ב"ד ועיינו ועיבורה לעשות אדר שני מבר זה: **נוהגות בראשון.** וילאו ידי חובתן בפוריס שעשו בראשון: **כמה עיבור השנה.** ימי אדר בראשון שאותו עושין עיבור לשנה: **אדם.** קא סלקא דעתך כ"ט ימים: **מאי שנא.** למאן דאמר שלשים דמין לריך לחזור ולשלום שלוחים על יום קידוש אדר השני: **דידעי.** בני הגולה שלעולם אדר בראשון מעובר וביום ל"א מתקדש: **למאן דאמר אדם.** נמי מין לריך להודיע להא ידעי דלעולם אסר בשלשים מתקדש: **רלו אדם רלו שלשים.** לפיכך לריכין להודיע אם עשאוהו מלא או אסר: **שמקדשין לאחן ביום עיבוריהן.** יום שלשים קבי יום עיבור שאותו עושין עיבור לאדם כשמעברין אותו שמקדשין יום שלשים של שניסס לר"ח הנכנס יום ל' לאדר השני הוא ר"ח שלאדר השני ויום ל' של אדר השני מקדשין אותו ראש אחד שנים. למימרא] דשיני אדריך לעולם חסריך הן, ולאפוקי מדרב נחמן בר רב חסדא [דדרש העיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי סוגיא דשמעתין סלקא, וגרסינן בבכורות פרק מעשר בהמה דקאי ר' עקיבא בשיטתייהו ואמר אדר הסמוך לניסן זמנין מלא וזמנין חסר, ובן עזיי הוא דסבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר ועקימא לן כר' עקיבא. וכן הא דגרסינן הכא בהאי עניינא דשלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, עלתה בתיובתא, ויעידו שלחוהו היום לא יקדשוהו ג"ל עד מחר ויעשו את החסר מלא: מגי

יולמין ע"כ השנה מעוברת:

**דמר** סבר כל המצות הנוהגות בראשון נוהגות בשני ומר סבר אין נוהגות. ועטמייהו מפרש מקרמי בפ"ק דמגילה (דף ו: ושם) ובגיד ספריס הגירסא מיפכא דמר סבר כל המצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון ומר סבר מין נוהגות כו' ובפ"ק דמגילה (שם) כתיב כן בכל הספריס גבי פלוגתא דרבנן ורבי אלעזר ברבי יוסי ורשב"ג ויש ליישב שמי הגירסות: **אדר** הממוך לניסן לעולם חסר. תימה ע"כ אמאי יולמין על ניסן מפני הפסח ומיהו לבסוף מסקינן תיובתא ולף על פי כן אנו נוהגין כן בשמע בימיהן שהיו מקדשים על פי הראייה מסקינן דזמנין מלא זמנין חסר אבל לדידן טוב למלות הראשון שניתוסף על השנה לף על גב דלמריכן בשנה מעוברת בסופה ובירושלמי דמגילה ה) אילפא פלוגתא דקאמרינן התם עוקבא משכח תרין מיגרין בחדא כתיב ושפר בתנפי ובתנפי חברי מוסיפין על שתא תלתין יומין ובחדא כתיב ושפר בתנפי ובתנפי חברי מוסיפין על שתא ירח יומין מלן למאי תלתין יומין אדר הראשון מוספת מ"ד ירח יומין אדר השני מוספת ולבסוף דמו לה דקסבר רלו שלשים רלו ירח: מגי

---

קכ א מיי' פי"ב מהל' כלי המקדש הל"ב:

קכ ב [מיי' פ"ב מהל' מגילה ותענוכה הל' יג ופ"ג ה"ג] טוש"ע ס"ת סי' מקע"ג סעיף ג [וסימן תרפו סעיף ג] [רב אלפס כאן ובתענית פ"ב ובמגילה סוף פ"ק]:

קכ ג מיי' פ"ד מהלכות קידוש החדש הל' יז:

קכ ד מיי' שם פ"ח הלכה ה:

---

## רבינו חננאל

וחכמים מטהרין, כלומר בחזקת שבורין הן. ור' מאיר הוא תלמיד ר' עקיבא, ור' עקיבא תלמיד דר' אליעזר ור' יהושע, הללו תלמידי רבן יוחנן בן זכאי שחבר הבית בימיו. הנה דבר ברור כי יהודה בן שמוע לאחר חרבן הבית היה. ופריקינן תנאי היא דתניא הימים הכתובים במגילת תענית בין בזמן הבית בין אחר חרבן הבית אסורין בתענית דברי ר"מ, דסבר לא בטלה מגלת תענית, ר' יוסי אומר בזמן הבית אסורין בתענית, שימי שמחה היא להן, אחר חרבן מותרין בתענית מפני שימי אבל הן. כלומר, אחר חרבן הבית בטלה מגילת תענית, והא ר' יהודה בן שמוע כר"מ רביה הוא דעבד. **ואסיקנא** והלכתא בטלו, ומותר להתענות בכל הימים הכתובים במגילת תענית זולתי חנוכה ופורים דלא בטלו ואסור להתענות בהן. על אלול מפני ר"ה כול'. ואקשינן וכיון דנפקו באלול ונקבעה ראש שנה בתשרי עוד למה צריכין השלוחין לצאת, דבר ידוע הוא בי' בתשרי יום הכיפורים בט"ו בו סוכות. וכי תימא חיישינן דלמא עברוה לאלול, והא קיימא לן דמימות עזרא לא נתעבר אלול, מראין הדברים דבימות עזרא עברוה לאלול במסורת שהיתה בידם, וכי עברו (במסכת יום טוב ואם כן כי נתעבר) אלול עזרא חגי זכריה ומלאכי כי כולן בזמן אחד היו. וכבר פירשנוהו במסכת יום טוב. ואם כן כי נתעבר אלול, והמדינות הרחוקות מבית דין לא ידעו, נתקלקלה ראש שנה שעשו ראש שנה ביום ל' של אלול כ"ט ימים, וכיון שאלול נתעבר נמצא יום ל' מ(ר)חשבון אלול, והם קבעוהו בתשרי. ואמרי מוטב תיקלקל ראש שנה ולא יתקלקלו המועדין כולן. ודייקינן הכי דראש שנה ודאי נתקלקלה, ולא חיישינן אלא לתקנת המועדות מדוקא דמתניתין דקתני

## מוסף רש"י

**מימות עזרא ואילך.** הלי דנקט מימות עזרא, משום דסימני עבדוהו דכתיב בעזרא (נחמיה ח) וכיוס הסגי, וכולהו הכא מסתמי (ביצה ו.).

## רבינו חננאל (המשך)

ועל תשרי מפני תקנת המועדות ש"מ. פירוי להודיע לכל ישראל שהרשות ביד בית דין לעבר, ואע"פ שלא היה לעולם. **ועל כסלו** לידע מתי נקבע לעשות בכ"ה חנוכה. **ועל אדר** לעשות ביום י"ד בו פורים. ואוקימנא דלא כר' דאמר אם נתעברה שנה יוצאין אף על אדר השיני מפני הפורים. וכולי עלמא כל מצות הנוהגות בשיני [אין] נוהגות בראשון, ובעיבור שנה פליגי, תנא דידן סבר לה כתנא קמא דבריית'א דתניא עיבור שנה ל' יום, ור' סבר לה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר חדש, ואוקימנא רצו חדש רצו ל' יום. העיד ר' יהושע בן לוי **על שני אדרין שמקדשין** אותן ביום עבוריהן. פיר' מקדשין ראש חודש אדר שיני ביום ל' של אדר הראשון שהוא יום עיבורו, ויום ל' של אדר שני מקדשין אותו ראש חודש ניסן. למימר[א] דשיני אדרין לעולם חסרין הן, ולאפוקי מדרב נחמן בר רב חסדא [ד]דרש העיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי על שני אדרין שאם רצו בית דין לעשותן שניהן חסרין או שניהן מליאין או אחד מלא ואחד חסר עושין. וכך היו נוהגין בגולה, והיא פומבדיתא. אמרו משום רבינו לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיוודע שהוקבע ראש חודש בזמנו. העידות שהעיד ר' סימאי משום חגי זכריה ומלאכי סוגיא דשמעתין סלקא, וגרסינן בבכורות פרק מעשר בהמה דקאי ר' עקיבא בשיטתייהו ואמר אדר הסמוך לניסן זמנין מלא וזמנין חסר, ובן עזיי הוא דסבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר ועקימא לן כר' עקיבא. וכן הא דגרסינן הכא בהאי עניינא דשלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, עלתה בתיובתא,

---

א) ביצה ו. ע"ש כב: ב) [תוספתא פ"ג הי"ג], ג) [מגילה ו:], ד) סנהדרין יא. ערכין ט:, ה) [סנהדרין יא.], ו) [דלהיש ר"ש בר מקדש כ"ל], ז) [בכורות מא.], ח) לקמן כא:, ט) [פ"ג הל' ה],

י) ביצה ו. ע"ש כב: יא) ע"ש לקמן לב. ע"ש, יב) [תוספתא פ"ג הי"ג], יג) [מגילה ו:], יד) סנהדרין יא. ערכין ט:, טו) [סנהדרין יא.], טז) [דלהיש ר"ש בר מקדש כ"ל], יז) [בכורות מא.], יח) לקמן כא:, יט) [פ"ג הל' ה],